

Seksualność a starzenie się – przeoczone zagadnienie. Badanie jakościowe oczekiwań, postaw i zachowań seksualnych wśród kobiet i mężczyzn w wieku 50-65 lat w Polsce.

W ostatnich dekadach temat życia seksualnego osób starszych nabrał na znaczeniu. Najnowsze badania poświęcone seksualności w późnej dorosłości udokumentowały związek między aktywnością seksualną, dobrym zdrowiem i satysfakcją w związku – promując w ten sposób aktywność seksualną jako element pomyślnego starzenia się. Badania jakościowe wykazały, że duża część starszych osób dorosłych ceni sobie aktywność seksualną i uważa ją za ważny aspekt ich życia, niezależnie od wieku. Biorąc pod uwagę fakt starzenia się społeczeństw oraz założenie, że coraz więcej osób wchodzących w okres późnej dorosłości będzie zainteresowanych kontynuowaniem aktywnego życia seksualnego pomimo upływu lat, wiedza naukowa w tej dziedzinie powinna być systematycznie pogłębianą.

Seksualność w średniej i późnej dorosłości nie jest w Polsce przedmiotem wielu badań. Istniejąca literatura koncentruje się głównie na aspektach fizjologicznych seksu, teoretycznym opisie wpływu zmian psychofizycznych w procesie starzenia na ewentualną aktywność seksualną, oraz na ilościowym pomiarze jakości życia seksualnego starszych dorosłych w Polsce. Ponadto, badania dotyczące seksualności w późnej dorosłości są na arenie międzynarodowej zdominowane przez perspektywę biomedyczną, mimo że seksualność człowieka jest złożonym zjawiskiem, wymagającym ujęcia interdyscyplinarnego. Dlatego też niniejszy projekt badawczy będzie oparty na bio-psycho-społecznej perspektywie wobec seksualności, z naciskiem na czynniki psychologiczne i społeczno-kulturowe. Poprzez zastosowanie metodologii jakościowej, projekt ma na celu zbadanie, w jaki sposób osobiste narracje osób w wieku 50-65 lat mogą przyczynić się do pełniejszego zrozumienia specyfiki życia seksualnego w późnej dorosłości.

Projekt będzie bazował na 40-tu częściowo ustrukturyzowanych wywiadach pogłębionych, przeprowadzonych z kobietami i mężczyznami z Polski, w wieku 50-65 lat. Do jakościowej analizy danych wykorzystana zostanie interpretacyjna analiza fenomenologiczna, która wymaga od badacza przyjęcia "perspektywy od wewnątrz" i zbliżenia się do osobistego świata uczestnika (w celu zbadania unikalnych osobistych doświadczeń), a jej nadrzędnym celem jest dotarcie do i zrozumienie subiektywnej perspektywy jednostki na badane zjawisko.

W ramach projektu zgłębiane będą następujące obszary: 1) znaczenie i miejsce seksu i intymności w życiu uczestników (przeszłe doświadczenia seksualne, trwałe związki itp.); 2) edukacja seksualna uczestników i ich wiedza na temat własnego funkcjonowania seksualnego; 3) obecne życie seksualne uczestników i ich oczekiwania na przyszłość (zakres praktykowanych zachowań seksualnych, kontynuowanie lub zaprzestanie aktywności seksualnej, cechy partnera potencjalnie wpływające na życie seksualne danej osoby); 4) doświadczanie problemów seksualnych i związane z tym poszukiwanie fachowej pomocy; 5) postawy i przekonania dotyczące seksualności w późniejszym życiu (co jest akceptowane, a co odrzucane na poziomie społecznym, przekonania przekładające się na pragnienia, oczekiwania i rzeczywiste zachowania seksualne jednostki, nawigowanie pomiędzy modelami "bezpłciowej starości" i "seksownej starości"); 6) postawy uczestników wobec związków nieformalnych i angażowania się w nowe relacje w późniejszym życiu.

Cel proponowanych badań jest poszerzenie międzynarodowej wiedzy na temat seksualności w późnej dorosłości poprzez analizę tych zagadnień, które nie zostały dotąd naukowo zbadane, a także przyczynienie się do bardziej zniuansowanego i subtelniejszego postrzegania seksualności starszych dorosłych poprzez wprowadzenie oryginalnego, Polskiego kontekstu społeczno-kulturowego. Określenie, w jaki sposób seksualność jest wpleciona w narracje życiowe osób w wieku 50-65 lat wydaje się być istotną składową psychologicznych mechanizmów starzenia się. Wyodrębnienie pewnych aspektów tego zagadnienia i zbadanie ich za pomocą metodologii jakościowej może przyczynić się do wzbogacenia teoretycznych modeli starości i starzenia się, i ewentualnego uwzględnienia życia seksualnego jako jednego z elementów pomyślnego starzenia się. Wyniki proponowanego projektu przełożą się również na lepsze zrozumienie związków między funkcjonowaniem seksualnym i relacyjnym we wcześniejszych okresach życia i w późnej dorosłości (perspektywa rozwoju w biegu całego życia). Pogłębiona wiedza na temat seksualności w średniej i późnej dorosłości przyczyni się do lepszego zrozumienia obecnego funkcjonowania seksualnego osób starszych (aktywność lub wycofanie z życia seksualnego, znaczenie seksualności w ich życiu, jakość życia itp.). To lepsze zrozumienie jest kluczowe dla zapewnienia odpowiedniego wsparcia psychologicznego, medycznego i terapeutycznego zarówno starszym dorosłym, jak i osobom wchodzącym obecnie w ten okres życia (50+). Profesjonalna i adekwatna promocja zdrowia seksualnego powinna kwestionować stereotypy (ageizm) poprzez dostarczanie rzetelnej wiedzy naukowej na temat seksualności w późnej dorosłości.